

ระบบการอนุรักษ์ธรรมชาติทรัพยากรสิ่งแวดล้อมบริเวณอุทยานเขากระโดง ด้วยพลังบวร ของวิทยาลัยสงฆ์บุรีรัมย์

The Environment and Natural Resource Conservation System in the Khao Kradong Forest Park through the Power of Baworns at Buriram Buddhist College

¹พระมหาเชษฐา ฐานจาโร (อังโครัมย์), ²สมชัย ศรีนोक, ³นิเวศน์ วงศ์สุวรรณ

¹Phra Maha Chettha Thanacharo (Angkorram), ²Somchai Srinok, ³Niwes Wongsuwan

^{1,2,3}มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

^{1,2,3}Mahachulalongkornrajavidyalaya University

¹Corresponding author, e-mail: Angkorram@gmail.com

Received September 27, 2024; Revised December 30, 2024; Accepted: December 31, 2024

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาองค์ประกอบระบบการอนุรักษ์ธรรมชาติทรัพยากรสิ่งแวดล้อมบริเวณอุทยานเขากระโดง 2) สร้างและพัฒนาระบบการอนุรักษ์ธรรมชาติทรัพยากรสิ่งแวดล้อมบริเวณอุทยานเขากระโดงด้วยพลังบวรของวิทยาลัยสงฆ์บุรีรัมย์ เป็นการวิจัยและพัฒนา ประชากรที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ ได้แก่ การสัมภาษณ์เชิงลึก แบ่งเป็น 6 กลุ่ม ได้แก่ ด้านการอนุรักษ์ ด้านด้านสิ่งแวดล้อม ด้านพลังบวร ด้านป่าไม้ ผู้นำชุมชน และชาวบ้าน จำนวน 17 คน กลุ่มประชากรทดลอง ได้แก่ พระสงฆ์ ประชาชน นิสิต นักศึกษา และเยาวชน จำนวน 25 คน ได้มาจากการสุ่มแบบเจาะจง เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยได้แก่ แบบสัมภาษณ์ แบบสนทนากลุ่มเป็นแนวคำถามที่มีประเด็นสนทนาเพื่อให้ได้ข้อมูลในการสร้างการพัฒนาระบบ และแบบสอบถาม เป็นลักษณะแบบประเมินกิจกรรม สถิติที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ผลการวิจัยพบว่า 1) องค์ประกอบเกี่ยวกับระบบการอนุรักษ์ธรรมชาติทรัพยากรสิ่งแวดล้อมบริเวณอุทยานเขากระโดง ประกอบด้วย บ้าน วัด โรงเรียน ที่อยู่บริเวณอุทยานเขากระโดง จังหวัดบุรีรัมย์ 2) การสร้างรูปแบบหรือขั้นตอนในการอนุรักษ์ธรรมชาติทรัพยากรสิ่งแวดล้อมบริเวณอุทยานเขากระโดงด้วยพลังบวร โดยมี LUANG TA KOB MODEL เป็นผู้นำในการทำกิจกรรม ประกอบด้วย กิจกรรมปลูกป่าปลูกศรัทธา กิจกรรมจิตอาสาอนุรักษ์ผืนป่า กิจกรรมถ่ายภาพเชิงอนุรักษ์ กิจกรรมบวชป่าร่วมกับชุมชน กิจกรรมวิ่งปลูกป่า กิจกรรมสร้างฝายชะลอน้ำ กิจกรรมปฏิบัติธรรมร่วมกับป่า และกิจกรรมท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ 3) ผลการทดลองระบบการอนุรักษ์ธรรมชาติทรัพยากรสิ่งแวดล้อม มี จำนวน 8 กิจกรรม คิดเป็นร้อยละของจำนวนข้อที่เป็นไปตามเกณฑ์ที่พิจารณาก่อนทดลองใช้ ($6 \times 100 / 60 = 74$) อยู่ในระดับคุณภาพพอใช้ หลังจากการทดลองใช้ ($10 \times 100 / 10 = 100$) อยู่ในระดับคุณภาพดีมาก 4) ผลการประเมินระบบการ

อนุรักษ์ธรรมชาติทรัพยากรสิ่งแวดล้อมโดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X}$ = 4.62, S.D.=0.67) และอยู่ในระดับมากที่สุดในทุกๆ ด้าน

คำสำคัญ: ระบบการอนุรักษ์; ทรัพยากรสิ่งแวดล้อม; พลังบวร

Abstract

This research article aimed to 1) Study the components of the system for conserving nature, environmental resources in Khao Kradong Park. 2) Create and develop a system for conserving nature, environmental resources in Khao Kradong Park with the power of Buriram Sangha College. Buriram is research and development. The population used in this study included in-depth interviews divided into 6 groups: conservation Environmental aspect, Palang Bowon aspect, forestry aspect, community leaders and villagers, totaling 17 people The experimental population consisted of 25 monks, citizens, students, and youths, obtained from purposive random sampling. The tools used in the research include an interview form, a group discussion form with questions that include discussion points to obtain information for system development, and a questionnaire which is an activity evaluation form. Statistics used in the research include percentages, averages, standard deviations. The research findings indicated as follows: 1. The knowledge regarding the environment and natural resource conservation system in the Khao Kradong Forest Park included houses, temples, and schools located in the vicinity of Khao Kradong Forest Park, Buriram Province. 2. The development of the environment and natural resource conservation system in the Khao Kradong Forest Park through the Power of Baworns, led by the Luang Ta Kob Model, included 1) Forest planting activity to foster faith, 2) Volunteer activity for forest conservation, 3) Conservation photography activity, 4) Community forest ordination activity, 5) Forest planting running activity, 6) Water retention dam construction activity, 7) Meditation activity in the forest, and 8) Eco-tourism activity for natural resource conservation. 3. The results of testing the environment and natural resource conservation system included eight activities, which, based on the criteria considered before implementation, were rated at a satisfactory quality level ($6 \times 100 / 60 = 74$). After implementation, the quality level improved to very good ($10 \times 100 / 10 = 100$). 4. The overall evaluation result of the environment and natural resource conservation system was at the highest level ($\bar{X}$ = 4.62, S.D.=0.67), and was rated at the highest level in all aspects.

Keywords: Conservation System; Environmental Resources; the Power of Baworns

บทนำ

วิถีชีวิตของพุทธศาสนิกชนนั้นมีความสัมพันธ์กับการใช้ทรัพยากรธรรมชาติและการเป็นอยู่ที่ไม่เริ่มมีการจับจองพื้นที่ในการทำการเกษตรและอีกทั้งธุรกิจต่างๆในเขตอุทยานภูเขาไฟกระโดง อีกทั้งชนบทรอบเนินมอญ วัฒนธรรมต่างๆ ของชาวพุทธในบริเวณนี้ มีการนำธรรมชาติมาเป็นเครื่องมือทางพิธีกรรมและการแสดงมากมาย เช่น พิธีกรรมตักบาตรช่วงเทศกาลออกพรรษา และงานแสดงขึ้นบันไดภูเขาไฟกระโดง เป็นต้น สิ่งเหล่านี้ล้วนมีส่วนช่วยให้เกิดความสำนึกและห่วงแหนทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมอื่นๆ ซึ่งเป็นกระบวนการเชื่อมโยงกันและผูกพันกับชีวิตชาวพุทธในบริเวณอุทยานภูเขาไฟกระโดงตั้งแต่แรกเกิดจนตาย (เสฐียร โกเศศ, 2521) พิธีกรรมต่างๆ นี้เป็นส่วนหนึ่งของพิธีกรรมที่มีอยู่ในสังคมชาวพุทธในพื้นที่จังหวัดบุรีรัมย์ เนื่องจากพระพุทธศาสนามีบทบาทสำคัญในการอนุรักษ์ธรรมชาติ ตามที่พระราชวรมุณี กล่าวว่า ไม่ว่าจะเป็นป่าไม้ แหล่งน้ำ หรือสัตว์ป่า จึงเป็นเรื่องที่น่าสนใจในการที่จะเน้นบทบาทของผู้ปฏิบัติธรรม เพื่อการบรรลุพระนิพพานโดยการอาศัยอยู่ตามราวป่าตามเขา ชีวิตของพวกเขาดำเนินชีวิตตามหลักของความจริงเพื่อความเจริญ อันน่าจะมีคุณค่าในแง่ของการผลิตมากกว่าแรงงานที่ใช้ในการผลิตโลกทางวัตถุ ตัวอย่างเช่น การที่พระภิกษุบำเพ็ญสมาธิในราวป่าก็เป็นผลโดยตรงในการรักษาป่าโดยไม่ต้องลงทุนลงแรงใดๆ เจ้าพนักงานป่าไม้อ่อมจะบอกได้ดีว่าในการที่พระเข้าไปบำเพ็ญสมาธิในป่านั้นมีผลในการอนุรักษ์ดีกว่าวิธีอื่นๆ (พระราชวรมุณี(ป.อ.ปยุตโต), 2529)

อุทยานสภาพแวดล้อมภูเขาไฟกระโดงถือว่าเป็นแหล่งผืนป่าแห่งสุดท้ายในเขตเมืองจังหวัดบุรีรัมย์มีเนื้อที่ 1,450 ไร่ ตั้งอยู่ในบริเวณตำบลเสม็ด อำเภอเมือง จังหวัดบุรีรัมย์ ทรัพยากรธรรมชาติที่สมบูรณ์อยู่ตามสภาพภูมิประเทศ มีเอกลักษณ์ทางธรรมชาติที่สวยงามสภาพป่าที่อุดมสมบูรณ์ด้วยพันธุ์ไม้และสัตว์ป่านานาชนิด พื้นที่อุทยานเป็นเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าในระบบการจัดการอุทยานแห่งชาติที่มีทรัพยากรอันอุดมสมบูรณ์จึงมีความสำคัญต่อระบบนิเวศวิทยาที่มีชีวิตความเป็นอยู่ของพันธุ์พืช และพันธุ์สัตว์ เป็นแหล่งที่อยู่อาศัยของสัตว์ป่านานาชนิด เป็นแหล่งเผยแพร่พันธุ์กรรมที่สามารถคงความหลากหลายของสัตว์ป่าให้คงอยู่ เป็นแหล่งดำรงไว้ซึ่งทรัพยากรตามธรรมชาติและทิวทัศน์ที่สวยงาม ซึ่งทรัพยากรอันมีค่าเหล่านี้จะคงอยู่ได้รัฐจะต้องให้ความสนใจและให้การสนับสนุนอย่างจริงจังในการจัดการพื้นที่ตามระบบการจัดการอุทยานแห่งชาติ รวมทั้งจะเป็นแหล่งเพื่อการศึกษาและการพักผ่อนหย่อนใจของประชาชนตามพระราชบัญญัติอุทยานแห่งชาติ พ.ศ. 2504 จึงเป็นพื้นที่ที่มีความสำคัญในการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติตลอดจนระบบนิเวศให้ยั่งยืนตลอดไป ด้วยสถานการณ์ปัจจุบันและผู้นำทางภาครัฐสนับสนุนมีโครงการก่อสร้างสถานที่ราชการในเขตพื้นที่ของอุทยานต่าง ๆ ซึ่งส่งผลกระทบต่อสภาพแวดล้อมและระบบนิเวศเป็นเหตุให้ทรัพยากรธรรมชาติที่มีอยู่อย่างจำกัดถูกทำลายจนความสมดุลทางธรรมชาติได้ถูกเปลี่ยนแปลงไป ระบบนิเวศที่เอื้ออำนวยต่อการดำรงชีวิตของสิ่งมีชีวิตขาดความสมดุล พื้นที่ป่าไม้ถูกบุกรุกทำลายเสียหาย สัตว์ป่านานาพันธุ์ถูกล่าถูกฆ่าบางชนิดก็ได้สูญพันธุ์ไปแล้วโดยมนุษย์ และพฤติกรรมที่เกี่ยวข้องต่อเนื่องมาจนถึงปัจจุบันก่อให้เกิดผลกระทบต่อสภาพสิ่งแวดล้อม สภาพภูมิอากาศ ดิน น้ำ ลม ไฟป่าในธรรมชาติ ตลอดจนความเป็นอยู่ของมนุษย์และการพัฒนาประเทศ (การจัดตั้งวนอุทยานตามทิวทัศน์กรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช มีหนังสือ ด่วนที่สุดที่ ทส 0905.201/11638 ลงวันที่ 1 กรกฎาคม 2553)

ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่ต้องการทราบถึงการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติการ ดูแลและคุ้มครองพื้นที่การมีส่วนร่วมของประชาชน ซึ่งพื้นที่ที่ต้องการศึกษา คือ วนอุทยานเขากระโดง ซึ่งเป็นแหล่งที่มีความอุดมสมบูรณ์ทั้งพันธุ์พืช และพันธุ์สัตว์ รวมถึงเป็นแหล่งต้นกำเนิดของน้ำตกเขากระโดง ทั้งนี้ข้อมูลที่ได้รับมาเป็นแนวทางในการกระตุ้นและ สร้างจิตสำนึกในการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ รวมทั้งเป็นแนวทางส่งเสริมการพัฒนาอย่างยั่งยืน เพื่อเป็นแนวทางในการบริหารและการจัดการอุทยานเขากระโดง ที่เป็นระบบและมีประสิทธิภาพ มุ่งสู่การบูรณาการการเรียนการสอนและส่งเสริมให้ชุมชนเข้มแข็งและยั่งยืนสืบต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาองค์ประกอบระบบการอนุรักษ์ธรรมชาติทรัพยากรสิ่งแวดล้อมบริเวณอุทยานเขากระโดง
2. เพื่อสร้างและพัฒนาระบบการอนุรักษ์ธรรมชาติทรัพยากรสิ่งแวดล้อมบริเวณอุทยานเขากระโดงด้วยพลังบวรของวิทยาลัยสงฆ์บุรีรัมย์

ระเบียบวิธีวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ เป็นการวิจัยและพัฒนา (Research and Development = R&D) ดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 (Research = R1) ได้มีการดำเนินการวิจัยศึกษา คือ ศึกษาแนวคิด ทฤษฎี ข้อมูลพื้นฐาน สภาพ และความต้องการการอนุรักษ์ธรรมชาติทรัพยากรสิ่งแวดล้อมบริเวณอุทยานเขากระโดงด้วยพลังบวร

ขั้นตอนที่ 2 (Development= D1) สร้างระบบการอนุรักษ์ธรรมชาติทรัพยากรสิ่งแวดล้อมบริเวณอุทยานเขากระโดงด้วยพลังบวร โดยการสังเคราะห์แนวคิดทฤษฎีเพื่อนำมาสร้างขั้นตอนระบบการอนุรักษ์ธรรมชาติทรัพยากรสิ่งแวดล้อมบริเวณอุทยานเขากระโดงด้วยพลังบวร โดยการพัฒนากรอบแนวคิดต้นแบบนวัตกรรมในด้านองค์ประกอบ กระบวนการ ขั้นตอน รายละเอียดในการจัดกิจกรรม

ขั้นตอนที่ 3 เป็นการทดลองใช้ในกลุ่มตัวอย่าง (Research= R2) ด้วยการทดลองระบบการอนุรักษ์ธรรมชาติทรัพยากรสิ่งแวดล้อมบริเวณอุทยานเขากระโดงด้วยพลังบวร พระสงฆ์ ประชาชน นิสิต นักศึกษา และเยาวชน กลุ่มตัวอย่างที่เข้าร่วมกิจกรรม จำนวน 25 คน โดยกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างผ่านโปรแกรม G power กำหนด Effect size ที่ 0.5 (One group) พร้อมปรับปรุงต้นฉบับ

ขั้นตอนที่ 4 เป็นการประเมินผลและปรับปรุงนวัตกรรม (Development: D2) ประเมินผลและปรับปรุง การอนุรักษ์ธรรมชาติทรัพยากรสิ่งแวดล้อมบริเวณอุทยานเขากระโดงด้วยพลังบวร ประกอบด้วย พระสงฆ์ ประชาชน นิสิต นักศึกษา และเยาวชน กลุ่มตัวอย่างที่เข้าร่วมกิจกรรม จำนวน 25 คน

ประชากร กลุ่มตัวอย่าง และกลุ่มผู้ให้ข้อมูลสำคัญ การศึกษาวิจัยในครั้งนี้ ผู้วิจัยเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยการสัมภาษณ์เชิงลึกกับผู้ให้ข้อมูลสำคัญ แบ่งเป็น 6 กลุ่ม ได้แก่ ด้านการอนุรักษ์ จำนวน 2 รูป ด้านด้านสิ่งแวดล้อม จำนวน 2 ท่าน ด้านพลังบวร จำนวน 2 ท่าน ด้านป่าไม้ จำนวน 2 ท่าน ผู้นำชุมชน 5 คน และชาวบ้าน 4 คน รวมจำนวนทั้งสิ้น 17 คน และการสนทนากลุ่ม (Focus Group

Discussion) จำนวน 8 คน ได้มาจากการสุ่มแบบเจาะจง การทดลองกิจกรรมและประเมินระบบการอนุรักษ์ธรรมชาติทรัพยากรสิ่งแวดล้อมบริเวณอุทยานเขากระโดงด้วยพลังบวร พระสงฆ์ ประชาชน นิสิต นักศึกษา และเยาวชน กลุ่มตัวอย่างที่เข้าร่วมกิจกรรม จำนวน 25 คน ได้มาจากการสุ่มแบบเจาะจง

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย เครื่องมือในการวิจัยประกอบด้วย 1) การวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) โดยสัมภาษณ์ และสนทนากลุ่ม (Focus Group Discussion) ได้แก่ แนวคำถามที่ใช้ในการสนทนาและการสังเกตพฤติกรรมของกลุ่ม ซึ่งเป็นประเด็นสนทนากลุ่มเพื่อให้ได้ข้อมูลในการสร้างระบบ 2) การวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) ได้แก่ แบบสอบถามระบบการอนุรักษ์ธรรมชาติทรัพยากรสิ่งแวดล้อมบริเวณอุทยานเขากระโดงด้วยพลังบวรของวิทยาลัยสงฆ์บุรีรัมย์

การเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยได้ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูล มีขั้นตอนดังนี้ 1) การเก็บรวบรวมข้อมูลจากการสนทนากลุ่มดำเนินการดังนี้ (1) ผู้วิจัยเป็นผู้ดำเนินการสนทนากลุ่ม โดยใช้แนวคำถามที่สร้างขึ้นเป็นประเด็นในการสนทนาโดยการซักถามผู้ให้ข้อมูล จุดประเด็นให้เกิดการพูดคุยถามความรู้สึกต่าง ๆ (2) ดำเนินการบันทึกโดยใช้แบบบันทึกการสนทนากลุ่มร่วมกับการบันทึกเสียง 2) การเก็บรวบรวมข้อมูลจากการสัมภาษณ์ดำเนินการดังนี้ (1) ผู้วิจัยดำเนินการสัมภาษณ์ ของผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key Informants) แบ่งเป็น 6 กลุ่ม ได้แก่ ด้านการอนุรักษ์ จำนวน 2 รูป ด้านสิ่งแวดล้อม จำนวน 2 ท่าน ด้านพลังบวร จำนวน 2 ท่าน ด้านป่าไม้ จำนวน 2 ท่าน ผู้นำชุมชน 5 คน และชาวบ้าน 4 คน รวมจำนวนทั้งสิ้น 17 คน โดยการบันทึกเทป (2) รวบรวมข้อมูลจากสัมภาษณ์ถอดเทป แล้วนำมาวิเคราะห์และสังเคราะห์เป็นข้อมูลเชิงพรรณนา โดยการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis)

การวิเคราะห์ข้อมูล ประกอบด้วย 1) การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ ใช้วิธีวิเคราะห์แบบการวิเคราะห์เชิงเนื้อหา (Content Analysis) ซึ่งได้จากการศึกษาเอกสาร (Documentary) การสังเกตอย่างมีส่วนร่วม (Participant Observation) การสนทนากลุ่ม (Focus Group Discussion) และการสัมภาษณ์ แล้วนำมาวิเคราะห์ สังเคราะห์และนำเสนอเชิงพรรณนา พร้อมภาพประกอบ 2) การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณ โดยใช้วิธีการประเมินระบบการอนุรักษ์ธรรมชาติทรัพยากรสิ่งแวดล้อมบริเวณอุทยานเขากระโดงด้วยพลังบวรของวิทยาลัยสงฆ์บุรีรัมย์ ใช้สถิติค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน

ผลการศึกษา

จากวัตถุประสงค์ข้อที่ 1 พบว่า ผลการศึกษารองค์ประกอบเกี่ยวกับระบบการอนุรักษ์ธรรมชาติทรัพยากรสิ่งแวดล้อมบริเวณอุทยานเขากระโดงด้วยพลังบวร คือ การเข้าใจความสำคัญของป่าคือประตูด่านแรกสู่การรัก (ษ์) ป่า สิ่งแรกที่จะทำให้เรารักป่าได้คือ เราต้องเห็นถึงความสำคัญของมัน และเห็นถึงความสัมพันธ์ของเรากับป่าไม้เสียก่อน เพราะมันจะเป็นจุดเชื่อมคนกับป่าเข้าหากัน โดยเราจะพาไปเข้าใจผ่านแนวคิด ป่าคือชีวิต การไม่มีป่าคือการไม่มีชีวิต ประการแรก ป่าเป็นมากกว่าแหล่งที่อยู่อาศัยและแหล่งอาหารของสัตว์ป่า แต่ป่าเป็นมากกว่านั้น ป่าเป็นแหล่งกำเนิดของชีวิต เนื่องจากป่าเป็นแหล่งกำเนิดแม่น้ำลำธารหลายสายที่ไหลผ่านพื้นที่ต่าง ๆ ป่าที่เป็นแหล่งต้นน้ำ

ทำหน้าที่ซึมซับน้ำลงใต้ดินและส่งต่อน้ำเหล่านั้นลงสู่แม่น้ำลำคลอง เพื่อไปหล่อเลี้ยงทุกชีวิตเพราะทุกชีวิตขาดน้ำไม่ได้ กล่าวได้ว่า การมีป่า ย่อมมีน้ำ การมีน้ำ หมายถึงการมีชีวิต นอกจากนี้ป่ายังเปรียบเสมือนเครื่องฟอกอากาศของประเทศ โดยผืนป่าดูดซับมลพิษและฝุ่นควันเข้าไป และแลกเปลี่ยนอากาศบริสุทธิ์ออกมาให้สิ่งมีชีวิตได้หายใจ การไม่มีป่าจึงหมายถึงการที่เราจะไม่มีอากาศสะอาดให้เราได้หายใจ ยิ่งป่าลดลงไปมากเท่าไร เราก็ต้องสูดอากาศที่เต็มไปด้วยมลพิษมากขึ้นเท่านั้น ประการท้ายสุด ป่าเป็นปราการธรรมชาติสำคัญที่คอยปกป้องเราจากภัยพิบัติต่าง ๆ ป่าบกช่วยปกป้องเราจากฝนตก ดินโคลนถล่ม น้ำป่าไหลหลาก และการกัดเซาะหน้าดิน ป่าชายเลนเองก็ช่วยปกป้องเราจากคลื่นลมทะเล ในวันที่คลื่นแรงดันไม้ในป่าเหล่านี้จะชะลอความแรงของคลื่น เพื่อกระทบต่อชายฝั่งให้น้อยที่สุด ป่าคือโล่ปกป้องชีวิตเราจากภัยพิบัติทางธรรมชาติมากมาย”

ความสำคัญของผืนป่าที่ได้กล่าวไป เป็นจุดเชื่อมโยงให้มนุษย์ได้ทบทวนกลับมามองคุณค่าและความสัมพันธ์ที่เรามีต่อมนุษย์ นั่นเองจึงทำให้เรารู้จักที่จะรักและปกป้องในสิ่งที่สำคัญต่อตัวเรา และการอนุรักษ์ป่าก็ต้องมีกระบวนการส่งเสริมด้วยการร่วมแรงรวมใจทุกคนเพื่อช่วยกันอย่างจริงจัง และจริงจังโดยในบริเวณอุทยานเขากระโดงยังมีความเชื่อมโยงกับธรรมชาติที่มองไม่เห็นคือความเชื่อในทุกปีๆ การสร้างวัฒนธรรมของชุมชนจากการมีส่วนร่วมของหน่วยงานศาสนา ข้าราชการและ ชุมชน มีการจัดกิจกรรมช่วงท้ายปี คือ เทศกาล ขึ้นเขากระโดง เพื่อแสดงเจตนาเกี่ยวกับประวัติความเป็นมาและของประวัติศาสตร์ภูเขาไฟที่ และในช่วงเทศกาลออกพรรษามีการตักบาตรซึ่งเป็นประเพณีปฏิบัติสืบทอดกันมาช้านาน

จากวัตถุประสงค์ข้อที่ 2 ผลการสร้างขั้นตอนการอนุรักษ์ธรรมชาติทรัพยากรสิ่งแวดล้อมบริเวณอุทยานเขากระโดงด้วยพลังบวรซึ่งผู้วิจัยได้สังเคราะห์ประเด็นหลักๆ จากการสัมภาษณ์ เพื่อนำมาสร้างเป็นกิจกรรมที่น่าสนใจในการส่งเสริมการอนุรักษ์ป่าจากการสัมภาษณ์เชิงลึก ประกอบด้วย 8 กิจกรรม ดังนี้ 1) กิจกรรมปลูกป่าปลูกศรัทธา 2) กิจกรรมจิตอาสาอนุรักษ์ผืนป่า 3) กิจกรรมถ่ายภาพเชิงอนุรักษ์ 4) กิจกรรมบวชป่าร่วมกับชุมชน 5) กิจกรรมวิ่งปลูกป่า 6) กิจกรรมสร้างฝายชะลอน้ำ 7) กิจกรรมปฏิบัติธรรมร่วมกับป่า และ 8) กิจกรรมท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ ดังนี้

1) กิจกรรมปลูกป่าปลูกศรัทธา การปลูกป่าสามารถช่วยฟื้นฟูสภาพดินที่ถูกทำลายจากการเกษตรกรรมหรือการขุดเจาะ โดยการเพิ่มสารอาหารในดินและลดการกัดเซาะของดิน ป่าไม้เป็นแหล่งที่อยู่อาศัยของสัตว์ป่าและพืชหลายชนิด การปลูกป่าช่วยเพิ่มพื้นที่สำหรับสิ่งมีชีวิตที่มีความหลากหลาย ต้นไม้ช่วยดูดซับคาร์บอนไดออกไซด์ (CO₂) ซึ่งเป็นก๊าซเรือนกระจกที่มีส่วนในการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ การปลูกป่าจึงช่วยลดปริมาณ CO₂ ในบรรยากาศ ป่าไม้มีบทบาทในการช่วยรักษาคุณภาพน้ำ และการปลูกป่าสามารถช่วยฟื้นฟูแหล่งน้ำที่มีการเปลี่ยนแปลง

2) กิจกรรมจิตอาสาอนุรักษ์ผืนป่า ในรูปแบบของการปลูกป่าฯ แต่เสริมกิจกรรมจิตอาสาเข้าไป เช่น อาสาเก็บขยะ อาหารรณรงค์การอนุรักษ์หวงแหวน รณรงค์การใช้ทรัพยากรอย่างรู้ค่า ยังยืนในรูปแบบ ต่างๆ เช่น ป้ายรณรงค์ ช่องทางสื่อสารรณรงค์เป็นต้นให้เป็นไปตามวัตถุประสงค์หลัก

3) กิจกรรมถ่ายภาพเชิงอนุรักษ์ เป็นกิจกรรมหลักของชมรมรักการถ่ายภาพจังหวัดบุรีรัมย์ ร่วมกับชมรมคนรักป่าวนอุทยานภูเขาไฟกระโดงจัดขึ้น โดยเป็นการถ่ายภาพบริเวณวนอุทยานภูเขาไฟกระโดง เน้นธรรมชาติ เช่น น้ำตก ลำธาร ป่าไม้ ลานหิน เป็นต้น

4) กิจกรรมบวชป่าร่วมกับชุมชน กิจกรรมบวชมีวัตถุประสงค์เพื่ออนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติในวนอุทยานภูเขไฟกระโดง เพื่อสร้างความสามัคคีในชุมชนบวรผ่านกิจกรรมบวชป่าเพื่อประชาสัมพันธ์ป่าในวนอุทยานภูเขไฟกระโดง เพื่ออนุรักษ์พัฒนาทรัพยากรธรรมชาติในพื้นที่ป่าผืนสุดท้ายใจกลางเมืองบุรีรัมย์ เพื่อสอดแทรกคุณธรรมทางพระพุทธศาสนาเกี่ยวกับดูแลต้นไม้ เพื่อสอดแทรกหลักธรรมความเชื่อประเพณีเกี่ยวกับพระพุทธศาสนาความเชื่อเรื่องเทวดาผู้รักษาต้นไม้

5) กิจกรรมวิ่งปลูกป่า กิจกรรมวิ่งปลูกป่าเป็นการรวมกันระหว่างการออกกำลังกายและการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม โดยการวิ่งปลูกป่ามักจะมีจุดมุ่งหมายหลักในการรวบรวมเงินทุนหรือเพิ่มความรู้ตระหนักรู้เกี่ยวกับความสำคัญของการปลูกป่าและการอนุรักษ์ธรรมชาติ นี่คือนสิ่งที่มักจะเกิดขึ้นในกิจกรรมวิ่งปลูกป่า กิจกรรมวิ่งปลูกป่ามักจะได้รับความนิยมเพราะเป็นวิธีที่สนุกและมีประโยชน์ในการสนับสนุนการอนุรักษ์ธรรมชาติ การมีส่วนร่วมในกิจกรรมเหล่านี้เป็นวิธีที่ดีในการรวมกันเพื่อทำสิ่งดี ๆ สำหรับโลกและสุขภาพของเรา

6) กิจกรรมสร้างฝายชะลอน้ำ กิจกรรมปลูกป่า ปลูกศรัทธา เป็นฝ่ายที่เป็นมิตรกับธรรมชาติ ไม่ใช่ปูน เพราะการใช้น้ำ เพราะจะสูญเสียเป็นเอกลักษณ์ธรรมชาติ ดั้งเดิม รูปแบบฝายต่างจากภาคอื่นที่เอาไม้ไผ่ทำ จะใช้เฉพาะก้อนหินบริเวณผืนป่า มาวางเรียงและเศษใบไม้กั้นฝายให้เป็นธรรมชาติที่สุด ผู้ร่วมกิจกรรมต้องช่วยกันจัดหาหินและจัดเรียงตามความต้องการตามขนาด

7) กิจกรรมปฏิบัติธรรมร่วมกับป่า จัดปฏิบัติธรรมนอกพื้นที่ มีกิจกรรมไหว้พระสวดมนต์ เจริญจิตภาวนา ปลอ่ยปลา และปลูกป่า โดยความร่วมมือของหน่วยงานต่างๆ ที่เรียกว่า บวร คือ วัด บ้าน หน่วยงาน ราชการจัดปลูกป่า

8) กิจกรรมท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ กิจกรรมเป็นการท่องเที่ยวตามไฮซีซั่น ช่วงที่พีคที่สุดของป่า มีการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ ชมนก ชมไม้ ชมป่า ชมเขา น้ำตก เป็นต้น เน้นการนันทนาการผ่อนคลายของนักท่องเที่ยวและครอบครัว เน้นประชาสัมพันธ์ปากต่อปากด้านการท่องเที่ยว สร้างรายได้ให้ชุมชน เศรษฐกิจตำบล อำเภอ จังหวัด เมื่อมีการท่องเที่ยว

ดังนั้นผลการสร้างขั้นตอนระบบการอนุรักษ์ธรรมชาติทรัพยากรสิ่งแวดล้อมบริเวณอุทยานเขากระโดงด้วยพลังบวร ดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 ผลการประเมิน (ร่าง) ระบบการอนุรักษ์ธรรมชาติทรัพยากรสิ่งแวดล้อม

ที่	รายละเอียดองค์ประกอบ ขั้นตอนกิจกรรม	ความเหมาะสม			ความเป็นไปได้		
		$\bar{x}$	S.D.	แปลผล	$\bar{x}$	S.D.	แปลผล
1	วัตถุประสงค์	4.78	0.41	มากที่สุด	4.89	0.31	มากที่สุด
2	สาระสำคัญ	4.89	0.31	มากที่สุด	4.67	0.66	มากที่สุด
3	รายละเอียดกิจกรรม	4.22	1.03	มาก	4.56	0.49	มากที่สุด
4	ขั้นตอนการดำเนินการ	4.56	0.68	มากที่สุด	4.56	0.68	มากที่สุด
5	ขั้นสรุปกิจกรรม	4.67	0.66	มากที่สุด	4.78	0.41	มากที่สุด
6	การประเมินผล	4.33	0.81	มาก	4.67	0.66	มากที่สุด
	รวม	4.33	0.81	มาก	4.67	0.66	มากที่สุด

จากตารางที่ 1 ผลการประเมิน (ร่าง) ระบบการอนุรักษ์ธรรมชาติทรัพยากรสิ่งแวดล้อมบริเวณอุทยานเขากระโดงด้วยพลังบวร ของวิทยาลัยสงฆ์บุรีรัมย์ โดยภาพรวมพบว่า มีความเหมาะสมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.33$, S.D. =0.81) และมีความเป็นไปได้อยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.67$ S.D. =0.66)

จากวัตถุประสงค์ข้อที่ 3 การประเมินการทดลองใช้ระบบการอนุรักษ์ธรรมชาติทรัพยากรสิ่งแวดล้อมบริเวณอุทยานเขากระโดงด้วยพลังบวร ของวิทยาลัยสงฆ์บุรีรัมย์ ประกอบด้วย 8 กิจกรรมพบว่า ก่อนทดลองใช้ ($6 \times 100 / 60 = 74$) อยู่ในระดับคุณภาพพอใช้และหลังจากการทดลองใช้ ($10 \times 100 / 10 = 100$) อยู่ในระดับคุณภาพ ดีมาก

จากวัตถุประสงค์ข้อที่ 4 ผลการประเมินระบบการอนุรักษ์ธรรมชาติทรัพยากรสิ่งแวดล้อมบริเวณอุทยานเขากระโดงด้วยพลังบวร ของวิทยาลัยสงฆ์บุรีรัมย์ ดังตารางที่ 2

ตารางที่ 2 ผลการประเมินข้อมูลระบบการอนุรักษ์ธรรมชาติทรัพยากรสิ่งแวดล้อม

รายการ	$\bar{X}$	S.D.	ระดับ
ด้านความถูกต้องและครอบคลุม	4.67	0.62	มากที่สุด
ด้านความเหมาะสม	6.61	0.66	มากที่สุด
ด้านความเป็นไปได้ในการนำไปใช้	4.62	0.72	มากที่สุด
ด้านความมีประโยชน์	4.58	0.68	มากที่สุด
รวม	4.62	0.67	มากที่สุด

จากตารางที่ 2 พบว่า ระบบการอนุรักษ์ธรรมชาติทรัพยากรสิ่งแวดล้อมบริเวณอุทยานเขากระโดงด้วยพลังบวร ของวิทยาลัยสงฆ์บุรีรัมย์ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.62$, S.D.=0.67) และอยู่ในระดับมากที่สุด ในทุกๆ ด้าน ด้านความถูกต้องและครอบคลุม ($\bar{X} = 4.67$, S.D.=0.62) รองลงมาคือ ด้านความเป็นไปได้ในการนำไปใช้ ($\bar{X} = 4.62$, S.D.=0.72) ด้านความเหมาะสม ($\bar{X} = 4.61$, S.D.=0.66) ด้านความมีประโยชน์ ($\bar{X} = 4.58$, S.D.=0.68) ตามลำดับ

อภิปรายผลการวิจัย

การวิจัยเรื่อง “ระบบการอนุรักษ์ธรรมชาติทรัพยากรสิ่งแวดล้อมบริเวณอุทยานเขากระโดงด้วยพลังบวร ของวิทยาลัยสงฆ์บุรีรัมย์” ผู้วิจัยขออภิปรายผล ดังนี้

1.ผลการศึกษาองค์ประกอบเกี่ยวกับระบบการอนุรักษ์ธรรมชาติทรัพยากรสิ่งแวดล้อมบริเวณอุทยานเขากระโดงด้วยพลังบวร คือ การเข้าใจความสำคัญของป่า คือ ประตูด่านแรกสู่การรักป่า สิ่งแรกที่จะทำให้เรารักป่าได้ คือ เราต้องเห็นถึงความสำคัญของป่าและเห็นถึงความสัมพันธ์ของคนกับป่าเสียก่อน เพราะจะเป็นจุดเชื่อมคนกับป่าเข้าหากัน โดยผ่านหลักคิด ป่า คือชีวิต การไม่มีป่า คือ การไม่มีชีวิต ป่าเป็นมากกว่าแหล่งที่อยู่อาศัยและแหล่งอาหารของสัตว์ป่า ป่าเป็นแหล่งกำเนิดของชีวิต เนื่องจากป่าเป็นแหล่งกำเนิดแม่น้ำลำธารหลายสายที่ไหลผ่านพื้นที่ต่าง ๆ ป่าที่เป็นแหล่งต้นน้ำลงสู่แม่น้ำลำคลอง เพื่อไปหล่อเลี้ยงทุกชีวิตเพราะทุกชีวิตขาดน้ำไม่ได้ การมีป่าย่อมมีน้ำ สอดคล้องกับ วิชัย เทียนน้อย กล่าวว่า ความต้องการพื้นฐานของมนุษย์อันได้แก่ ปัจจัย 4 และ ความเจริญก้าวหน้าทางด้านเทคโนโลยี จึงทำให้ทรัพยากรธรรมชาติถูกสำรวจขุดค้นเพิ่มมากขึ้นตามอัตรา

การเพิ่มของประชากรจึงส่งผลให้ทรัพยากรธรรมชาติลดน้อยลงทั้งปริมาณและคุณภาพ และก่อให้เกิดการขาดแคลนทรัพยากรธรรมชาติที่จะนำมาใช้เพื่อการดำรงชีวิตในอนาคต ด้วยเหตุผลดังกล่าวรัฐบาลหลายประเทศได้ดำเนินการเพื่อก่อให้เกิดการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติขึ้นมา เช่น จัดตั้งหน่วยงานขึ้นรับผิดชอบ การออกกฎหมายคุ้มครองธรรมชาติ (วิชัย เทียนน้อย, 2533) และสอดคล้องกับวันเพ็ญ สุรฤกษ์ กล่าวว่า มูลเหตุสำคัญอีกประการหนึ่งนอกเหนือจากการเพิ่มขึ้นของประชากรที่ก่อให้เกิดวิกฤตการณ์สิ่งแวดล้อม คือการขยายตัวทางเศรษฐกิจ และความก้าวหน้าทางเทคโนโลยีรวมถึงทางเศรษฐกิจด้วย (วันเพ็ญ สุรฤกษ์, 2550)

2. ผลการประเมินระบบการอนุรักษ์ธรรมชาติทรัพยากรสิ่งแวดล้อมบริเวณอุทยานเขากระโดงด้วยพลังบวร ของวิทยาลัยสงฆ์บุรีรัมย์ พบว่า มีความเหมาะสมอยู่ในระดับมาก และมีความเป็นไปได้อยู่ในระดับมากที่สุด ทั้งนี้เป็นเพราะว่า 8 กิจกรรมการเรียนรู้ ประกอบด้วย 1) กิจกรรมปลูกป่าปลูกศรัทธา หมายถึง การปลูกป่าสามารถช่วยฟื้นฟูสภาพดินที่ถูกทำลายจากการเกษตรกรรมหรือการขุดเจาะ โดยการเพิ่มสารอาหารในดินและลดการกัดเซาะของดิน ป่าไม้เป็นแหล่งที่อยู่อาศัยของสัตว์ป่าและพืชหลายชนิด การปลูกป่าช่วยเพิ่มพื้นที่สำหรับสิ่งมีชีวิตที่มีความหลากหลาย 2) กิจกรรมจิตอาสาอนุรักษ์ผืนป่า คือ เสริมกิจกรรมจิตอาสาเข้าไป เช่น อาสาเก็บขยะ อาหารรณรงค์การอนุรักษ์หวงแหวน รณรงค์การใช้ทรัพยากรอย่างรู้ค่า ยั่งยืน เช่น ป้ายรณรงค์ การจัดกิจกรรมรักษูป่า เป็นต้น 3) กิจกรรมถ่ายภาพเชิงอนุรักษ์ เป็นกิจกรรมหลักของชมรมรักษารูปภาพจังหวัดบุรีรัมย์ ร่วมกับชมรมคนรักป่าวนอุทยานภูเขาไฟกระโดงจัดขึ้น โดยเป็นการถ่ายภาพบริเวณวนอุทยานภูเขาไฟกระโดง เช่น น้ำตก ลำธาร ป่าไม้ ลานหิน เป็นต้น 4) กิจกรรมบวชป่าร่วมกับชุมชน เพื่ออนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ ในวนอุทยานภูเขาไฟกระโดง เพื่อสร้างความสามัคคีในชุมชนบวรผ่านกิจกรรมบวชป่าเพื่อประชาสัมพันธ์ป่าในวนอุทยานภูเขาไฟกระโดง เพื่ออนุรักษ์พัฒนาทรัพยากรธรรมชาติ เพื่อสอดแทรกคุณธรรมทางพระพุทธศาสนาเกี่ยวกับดูแลต้นไม้ เพื่อสอดแทรกหลักธรรมความเชื่อ ประเพณีเกี่ยวกับพระพุทธศาสนาความเชื่อเรื่องเทวดาผู้รักษาดินไม้ 5) กิจกรรมวิ่งปลูกป่า เป็นการรวมกันระหว่างการออกกำลังกายและการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม โดยการวิ่งปลูกป่ามักจะมีจุดมุ่งหมายหลักในการรวบรวมเงินทุนหรือเพิ่มความตระหนักรู้เกี่ยวกับความสำคัญของการปลูกป่าและการอนุรักษ์ธรรมชาติ 6) กิจกรรมสร้างฝายชะลอน้ำเป็นการสร้างฝายที่เป็นมิตรกับธรรมชาติไม่ใช้ปูนเพราะการใช้ปูน เพราะจะสูญเสียเป็นเอกลักษณ์ธรรมชาติโดยจะใช้เฉพาะก้อนหินบริเวณผืนป่ามาวางเรียงและเศษใบไม้กั้นฝายให้เป็นธรรมชาติที่สุด ผู้ร่วมกิจกรรมต้องช่วยกันจัดหาหินและจัดเรียงตามความต้องการตามขนาด 7) กิจกรรมปฏิบัติธรรมร่วมกับป่าจัดปฏิบัติธรรมนอกพื้นที่ มีกิจกรรมไหว้พระสวดมนต์ เจริญจิตภาวนา ปลอ่ยปลา และปลูกป่า โดยความร่วมมือของหน่วยงานต่างๆ ที่เรียกว่า บวร คือ วัด บ้าน หน่วยงานราชการจัดปลูกป่า และ 8) กิจกรรมท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติเป็นการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ ชมนก ชมไม้ ชมป่า ชมเขา น้ำตก เป็นต้น สอดคล้องกับ เอกวิทย์ ณ ถลาง กล่าวว่า ภูมิปัญญาชาวบ้านมีลักษณะเป็นองค์รวมเปรียบเทียบเสมือนความรู้ชุดหนึ่งที่บอกแนวปฏิบัติและเหตุผลซึ่งเป็นกระบวนการคิด และกระบวนการตัดสินใจด้วยตัวเอง ครอบครัวและชุมชนโดยอาศัยการเรียนรู้สั่งสมเป็นระยะเวลายาวนาน การเรียนรู้ของคนในท้องถิ่นจึงเป็นมิติเดียวกันกับการดำเนินชีวิตที่สัมพันธ์กันในชุมชนและกับโลกภายนอกโดยเป็นการแสดงถึงออกถึงการเกื้อกูลกันระหว่างคนกับคน คนกับธรรมชาติ และคนกับสิ่งเหนือธรรมชาติ (เอก

วิทย์ ณ ถลาง, 2536) และสอดคล้องกับ อภิชาติ ทองอยู่ กล่าวว่า ภูมิปัญญาชาวบ้านได้พยายามดำรงความเป็นตัวของตัวเองและปรับเปลี่ยนสภาพอย่างสอดคล้องกับความเป็นจริง เพื่อความอยู่รอดของชีวิต ในสภาพเช่นนี้จะพบความสัมพันธ์ของภูมิปัญญา 3 ประการ 1) ความสัมพันธ์ระหว่างคนกับคน จะให้ความสำคัญเคารพคุณค่าของกันและกันมากกว่าการเคารพวัตถุ 2) ความสัมพันธ์ระหว่างคนกับสิ่งแวดล้อม จะเป็นไปอย่างเข้าใจมีลักษณะของการอนุรักษ์มากกว่าการทำลาย 3) ความสัมพันธ์ระหว่างคนกับคุณค่าสูงสุดไม่มุ่งเน้นการแสวงหาผลประโยชน์แต่เป็นการยึดถือในเชิงคุณค่ามากกว่า (อภิชาติ ทองอยู่, 2531)

3.การทดลองใช้ระบบการอนุรักษ์ธรรมชาติทรัพยากรสิ่งแวดล้อมบริเวณอุทยานเขากระโดง ด้วยพลังบวรของวิทยาลัยสงฆ์บุรีรัมย์ พบว่า ก่อนทดลองใช้ ($6 \times 100 / 60 = 74$) อยู่ในระดับคุณภาพพอใช้ หลังจากการทดลองใช้ ($10 \times 100 / 10 = 100$) อยู่ในระดับคุณภาพดีมาก สอดคล้องกับงานวิจัยของธนศ เกษศิลป์ ได้ศึกษางานวิจัย เรื่อง ปัจจัยที่มีผลต่อทัศนคติและพฤติกรรมในการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาในโรงเรียนที่ตั้งอยู่ใกล้คลองสาธารณะ กรณีศึกษาโรงเรียนที่ปิงกรวิทยาพัฒน์ (ทวีวัฒนา) ในพระราชูปถัมภ์สมเด็จพระโอรสาธิราชฯ สยามมกุฎราชกุมาร ผลการวิจัยพบว่า ปัจจัยทางครอบครัว ปัจจัยทางโรงเรียน และปัจจัยทางชุมชน มีผลต่อทัศนคติและพฤติกรรมเกี่ยวกับการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม ได้อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ (p-value น้อยกว่า 0.5) โดย การแสดงบทบาทที่ดีและการทำกิจกรรมการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมของสมาชิกในครอบครัว การให้ความรู้เกี่ยวกับการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมของโรงเรียน และการสนับสนุนกิจกรรมการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมของชุมชน ส่งผลให้นักเรียน สร้างทัศนคติในการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมที่ตัวของตนเองและสำนึกว่าการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมเป็นหน้าที่ของทุกคน ดังนั้นนักเรียนโรงเรียนที่ปิงกรวิทยาพัฒน์ จึงมีพฤติกรรมในการเฝ้าระวังดูแลรักษาสิ่งแวดล้อมในพื้นที่สำหรับแนวทางในการปลูกจิตสำนึกและสร้างพฤติกรรมในการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมให้นักเรียนนั้นแบ่งออกเป็น ด้านครอบครัว ควรมีการเสริมสร้างความรู้ในการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมโดยเชื่อมโยงกับกิจกรรมของโรงเรียนให้เป็นกิจวัตร ด้านโรงเรียนควรให้ความร่วมมือกับชุมชนในการเปิดโอกาสให้นักเรียนได้รับรู้ถึงปัญหาสิ่งแวดล้อมของชุมชนอย่างแท้จริงผ่านวิชาเรียน ด้านชุมชนองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นควรจัดบุคลากรให้ความช่วยเหลือในการปลูกฝังการให้คุณค่าในการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมแก่โรงเรียนและครอบครัวอย่างสม่ำเสมอ (ธนศ เกษศิลป์, 2566) และสอดคล้องกับ สวัสดิ์ ทวีรัตน์ ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง ความพึงพอใจในงานที่ต้องปฏิบัติของ พนักงานพิทักษ์ป่าประจำอุทยานแห่งชาติในจังหวัดเชียงใหม่ ผลการศึกษาพบว่า พนักงานพิทักษ์ป่ามีความพึงพอใจในระดับมาก จำนวน 3 ด้าน คือ นโยบายของกรมป่าไม้ ด้านการจัดการอุทยานแห่งชาติ การบริหารและการจัดการของผู้บังคับบัญชา และการปฏิบัติงานที่ได้รับมอบหมายจากผู้บังคับบัญชา (สวัสดิ์ ทวีรัตน์, 2543)

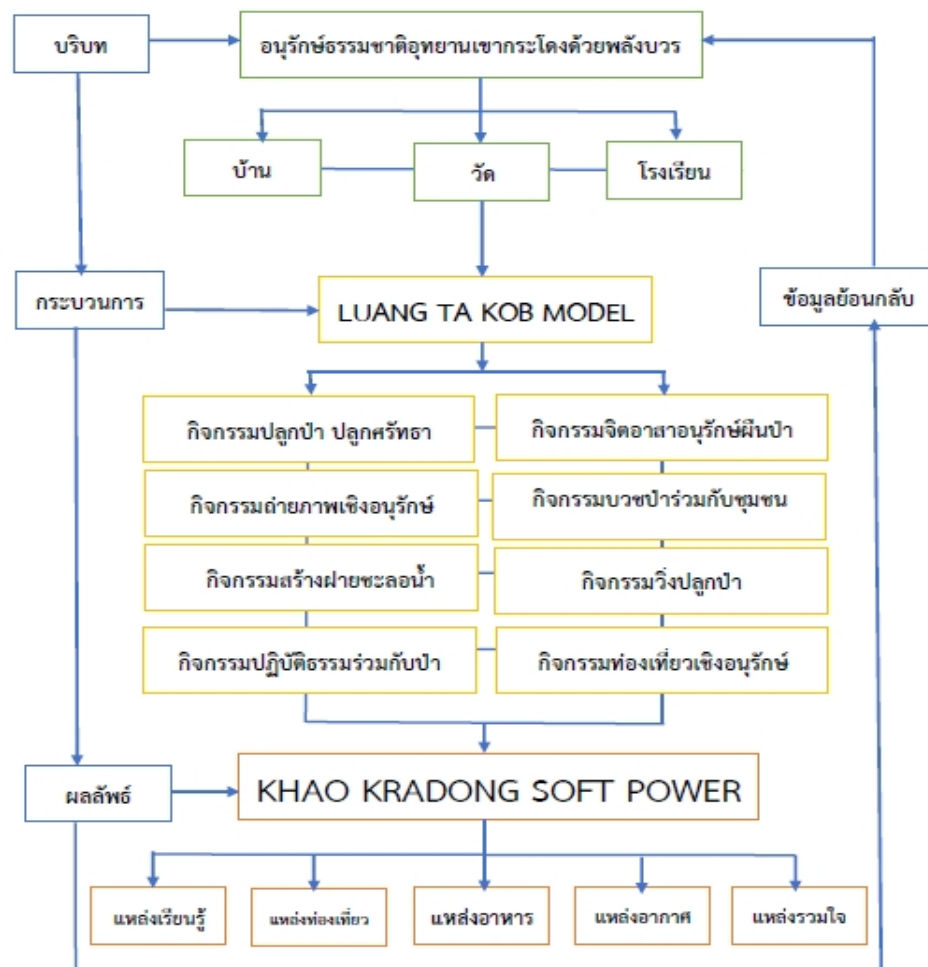
4.การประเมินระบบการอนุรักษ์ธรรมชาติทรัพยากรสิ่งแวดล้อมบริเวณอุทยานเขากระโดง ด้วยพลังบวร ของวิทยาลัยสงฆ์บุรีรัมย์ ผลการประเมินข้อมูลระบบการอนุรักษ์ธรรมชาติทรัพยากรสิ่งแวดล้อมบริเวณอุทยานเขากระโดงด้วยพลังบวร ของวิทยาลัยสงฆ์บุรีรัมย์โดยภาพรวมพบว่า ระบบการอนุรักษ์ธรรมชาติทรัพยากรสิ่งแวดล้อมบริเวณอุทยานเขากระโดงด้วยพลังบวรของวิทยาลัยสงฆ์บุรีรัมย์ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด และอยู่ในระดับมากที่สุด ในทุกๆ ด้าน ด้านความถูกต้องและครอบคลุม ด้านความเป็นไปได้ในการนำไปใช้ รองลงมาด้านความเหมาะสม ด้านความมี

ประโยชน์ สอดคล้องกับ ก้องไพร ต้นสุชาติ ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง ผลกระทบทางสังคมและสิ่งแวดล้อม ต่อชุมชนจากโครงการสวนสัตว์กลางคืน จังหวัดเชียงใหม่ ผลการวิจัยพบว่า โครงการสวนสัตว์กลางคืนได้ส่งผลกระทบทางสังคมในด้านวิถีการดำเนินชีวิตประจำวัน เช่น การเก็บของป่าการทำไร่ ทำนา ความเชื่อที่ผูกพันกับป่าแหล่งน้ำ การเคารพสิ่งศักดิ์สิทธิ์ การช่วยเหลือกันในหมู่เครือญาติ การไปมาหาสู่กันในชุมชน แต่เมื่อมีโครงการสวนสัตว์กลางคืนทำให้วิถีชีวิตเปลี่ยนแปลงไป ระบบการผลิต ภายในชุมชนโดยการเก็บของป่าที่สืบทอดกันมาตั้งแต่สมัยบรรพบุรุษได้สิ้นสุดลง ด้านระบบความสัมพันธ์ในชุมชน ซึ่งแต่เดิมมีการสัมพันธ์กันทางสายเลือด ระบบเครือญาติเดียวกันมีการช่วยเหลือกันในหมู่บ้าน แต่หลังจากมีโครงการสวนสัตว์กลางคืนส่งผลให้เกิดความขัดแย้งทางความคิดระหว่างคนภายในชุมชนที่เห็นด้วยและไม่เห็นด้วยซึ่งส่งผลต่อความร่วมมือในชุมชนที่ลดลง ผู้นำชุมชน ถูกลดความศรัทธาเนื่องจากมีผลประโยชน์เข้ามาเกี่ยวข้องและความสัมพันธ์เชิงหวาดระแวงต่อชุมชนภายนอก ส่วนระบบเศรษฐกิจ ชาวบ้านสูญเสียที่ดินทำกินในแง่ของฐานการผลิต การสูญเสียที่ดินของวัดซึ่งเป็นศาสนสถานที่เป็นศูนย์รวมของชาวบ้าน (ก้องไพร ต้นสุชาติ, 2566)

องค์ความรู้ใหม่จากการวิจัย

องค์ความรู้จากการวิจัยเป็น LUANG TA KOB MODEL ดังแผนภาพที่ 1

แผนภาพที่ 1 องค์ความรู้จากการวิจัย LUANG TA KOB MODEL

สรุป

ระบบการอนุรักษ์ธรรมชาติทรัพยากรสิ่งแวดล้อมบริเวณอุทยานเขากระโดงด้วยพลังบวรของวิทยาลัยสงฆ์บุรีรัมย์ เป็นการวิจัยแบบพัฒนา (Research and Development= R&D) ผลการวิจัยพบว่า องค์ความรู้เกี่ยวกับระบบการอนุรักษ์ธรรมชาติทรัพยากรสิ่งแวดล้อมบริเวณอุทยานเขากระโดง ประกอบด้วย บ้าน วัด โรงเรียน ที่อยู่บริเวณอุทยานเขากระโดง จังหวัดบุรีรัมย์ โดยมี LUANG TA KOB MODEL เป็นผู้นำในการทำกิจกรรม ประกอบด้วย กิจกรรมปลูกป่าปลูกศรัทธา กิจกรรมจิตอาสาอนุรักษ์ผืนป่า กิจกรรมถ่ายภาพเชิงอนุรักษ์ กิจกรรมบวชป่าร่วมกับชุมชน กิจกรรมวิ่งปลูกป่า กิจกรรมสร้างฝายชะลอน้ำ กิจกรรมปฏิบัติธรรมร่วมกับป่า และกิจกรรมท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ ผลการทดลองใช้ระบบการอนุรักษ์ธรรมชาติทรัพยากรสิ่งแวดล้อมก่อนทดลองใช้อยู่ในระดับคุณภาพพอใช้และหลังจากการทดลองใช้อยู่ในระดับคุณภาพดีมาก และผลการประเมินระบบการอนุรักษ์ธรรมชาติทรัพยากรสิ่งแวดล้อมอยู่ในระดับมากที่สุด

ข้อเสนอแนะการวิจัย

จากผลการวิจัย ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะดังนี้

1. ข้อเสนอแนะเพื่อนำผลการวิจัยไปใช้

1.1.ควรส่งเสริมให้ประชาชนที่สนใจการอนุรักษ์ธรรมชาติทรัพยากรสิ่งแวดล้อมบริเวณอุทยานเขากระโดง ได้เข้าร่วมอนุรักษ์ จัดเป็นมูลนิธิ จัดเป็นชมรม เพื่อการส่งเสริมอย่างกิจกรรมดังกล่าวอย่างต่อเนื่อง เพื่อให้เกิดการต่อยอดการทำกิจกรรมที่หลากหลายเข้ากับบริบทของเขากระโดง และชุมชน สังคม บริเวณเขากระโดงด้วย

1.2.ควรส่งเสริมการอนุรักษ์ธรรมชาติทรัพยากรสิ่งแวดล้อมบริเวณอุทยานเขากระโดง ด้วยพลังบวร อย่างต่อเนื่อง โดยเน้นการทำกิจกรรมร่วมกัน ของประชาชน ในพื้นที่ และกระตุ้นการอนุรักษ์ผืนป่า ให้เกิดคุณค่า และความสำคัญจากผืนป่า จนเกิดการต่อยอด สืบสานการอนุรักษ์สืบไป

1.3.ควรพัฒนาอุทยานเขากระโดง เป็นศูนย์การเรียนรู้ ให้ประชาชนทุกช่วงวัย เข้ามาการศึกษาเรียนรู้ได้หลากหลาย และพัฒนาให้เข้ากับยุคสมัยด้วย

2. ข้อเสนอแนะสำหรับการศึกษาวิจัยครั้งต่อไป

2.1.ควรทำวิจัยในประเด็นเกี่ยวกับการศึกษาบทบาทของหน่วยงานภาครัฐ หรือเอกชน หรือชุมชน ที่มีผลต่อการอนุรักษ์ธรรมชาติทรัพยากรสิ่งแวดล้อมบริเวณอุทยานเขากระโดง เพื่อหาข้อค้นพบใหม่ๆ ในการวิจัย

เอกสารอ้างอิง

ก้องไพร ต้นสุชาติ. (2566). ศึกษาผลกระทบทางสังคมและสิ่งแวดล้อมต่อชุมชนจากโครงการสวนสัตว์กลางคืน จังหวัดเชียงใหม่. สืบค้นข้อมูลเมื่อวันที่ 21 เมษายน 2566 จาก https://doi.nrct.go.th/ListDoi/listDetail? Resolve_DOI=1 0 . 1 4 4 5 7 /CMU.the.2007.644.

ธเนศ เกษศิลป์. (2561). ปัจจัยที่มีผลต่อทัศนคติและพฤติกรรมในการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาในโรงเรียนที่ตั้งอยู่ใกล้คลองสาธารณะกรณีศึกษาโรงเรียนที่ปึงกรวิทยา

- พัฒน์ (ทวีวัฒนา) ในพระราชูปถัมภ์สมเด็จพระโอรสาธิราชฯสยามมกุฎราชกุมาร. *วารสารปัญญาภิวัฒน์*. 10(3), หน้า 283-296.
- พระราชวรมุนี (ประยุทธ์ ปยุตโต). (2529). *พุทธธรรม*. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ: มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- วันเพ็ญ สุรฤกษ์. (2550). *การอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม*. เชียงใหม่: คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- วิชัย เทียนหอม. (2533). *การอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ*. กรุงเทพฯ : อักษรวัฒนา.
- สวัสดิ์ ทวีรัตน์. (2543). ความพึงพอใจในงานที่ต้องปฏิบัติของพนักงานพิทักษ์ป่าประจำอุทยานแห่งชาติในจังหวัดเชียงใหม่. *ปริญาวิทยาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาบริหารการเกษตรและป่าไม้*. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยแม่โจ้.
- เสฐียร โกเศศ. (2521). *ชีวิตชาวไทยสมัยก่อนและการศึกษาเรื่องประเพณีไทย*. กรุงเทพฯ : คลังวิทยา.
- อภิชาติ ทองอยู่. (2431). *ทัศนะว่าด้วยวัฒนธรรมชุมชนทางเลือกใหม่ในการพัฒนา*. กรุงเทพฯ : สถาบันคาทอลิกแห่งประเทศไทยเพื่อการพัฒนา.
- เอกวิทย์ ณ ถลาง. (2536). *คนกับดิน น้ำ ป่า จุดเปลี่ยนแห่งความคิด*. กรุงเทพฯ : สถาบันชุมชนท้องถิ่นพัฒนา.